

10 Vyjadřování podmětu v němčině

Větný podmět označuje živou bytost, věc nebo abstraktní pojem. Vztahuje se na něj výpověď vyjádřená přísudkem. Podmět je vždy v 1. pádě a ptáme se na něj tázacími zájmeny *wer?* (*kdo?*) nebo *was?* (*co?*). Nejčastěji bývá vyjádřen podstatným jménem nebo zájmenem, méně často číslovkou, slovesným infinitivem nebo infinitivní konstrukcí:

- Das Mädchen** gefällt mir.
- Die Arbeit** gefällt mir nicht.
- Wir** kennen ihn schon lange.
- Beide** sind sehr müde.
- Harfe zu spielen** ist nicht leicht.

10.1 Vyjadřování podmětu osobními zájmeny

Je-li podmět vyjádřen osobním zájmenem, nelze v němčině toto osobní zájmeno až na výjimky vypustit. V obdobných českých větách se osobní zájmeno neužívá, není-li k tomu důvod (zdůraznění, hovorová čeština apod.). Podmět totiž vyplývá ze slovesného tvaru.

- Ich** muss nachsehen.
- Musím se podívat.*
- Kommst **du** mit?
- Půjdeš s námi?*
- Wir** spielen Karten.
- Hrajeme karty.*
- Brauchen **Sie** noch etwas?
- Potřebujete ještě něco?*

V němčině se osobní zájmeno vynechává jen v některých ustálených spojení, u několikanásobného přísudku se uvádí jen jednou:

- Danke schön.
- Děkuji.*
- Er** spielt gern Volleyball, angelt und fährt Rad.
- Rád hraje volejbal, rybaří a jezdí na kole.*

Často se však osobní zájmeno vypouští v hovorové němčině:

- Komme gleich.
- Přijdu hned.*
- Bin schon unterwegs.
- Už běžím.*

- Bin gerade dabei.
- Už na to jdu. / Zrovna to dělám.*
- Hab' nichts dagegen.
- Nic proti tomu nemám.*

10.2 Neosobní podmět es

Není-li možné uvést původce děje, používá se v němčině alespoň formální podmět **es**, a to zejména v neosobních vazbách (přírodní úkazy, pocity a dojmy, některé ustálené vazby):

- Es** schneit.
- Sněží.*

- Es** juckt mich am Rücken.
- Svědí mě na zádech.*
- Wie geht **es** dir?
- Jak se ti vede?*
- Es** geht um eine wichtige Sache.
- Jde o důležitou věc.*

Es je také součástí neosobní vazby **es gibt**, která odpovídá českému být, existovat, být k mání, být na programu, být k jídlu apod. Podstatné jméno nebo zájmeno je po vazbě **es gibt** ve 4. pádě:

- Gibt es** hier einen Tabakladen?
- Je tady prodejna tabáku?*
- Es gibt** hier viele Parkplätze.
- Je tady hodně parkovišť.*
- Gibt es** noch Eintrittskarten?
- Jsou ještě vstupenky?*
- Was **gibt es** heute zum Essen?
- Co je dneska k jídlu?*

Zum Mittagessen **gibt es** Gulasch.
K obědu je guláš.

Was **gibt es** heute im Fernsehen?
Co je dneska v televizi?

Od neosobního podmětu es musíme odlišovat dosti častý případ, kdy zájmeno es předjímá skutečný větný podmět, který je z důvodů aktuálního členění větného až za určitým slovesem. V takovém případě má es funkci tzv. korelátu; obsazuje první místo v hlavní větě, aby bylo dodrženo pravidlo o 2. pozici určitého slovesa. Určitý slovesný tvar je v těchto větách závislý nikoli na es, nýbrž na skutečném podmětu, a může proto být i ve tvaru množného čísla. Stejnou funkci má es také v trpném rodě, pokud není podmět vůbec vyjádřen nebo pokud je až za určitým slovesným tvarem. Příklady použití es jako korelátu:

Es lebe die Republik!
(es je korelát, podmět je die Republik)
Ať žije republika!

Es war einmal ein König, ...
Byl jednou jeden král, ...

Es ist Freitag.
Je pátek.

Es folgen die Nachrichten.
Následují zprávy.

Es wird heute nicht operiert.
Dnes se neoperuje.

Es könnten viele andere Beispiele angeführt werden.
Bylo by možno uvést mnoho jiných příkladů.

10.3 Všeobecný podmět man

Neurčité zájmeno **man** se užívá ve funkci tzv. všeobecného podmětu, není-li možno nebo není-li třeba blíže uvést, kdo je nositelem děje. Vždy to však musí být člověk, lidé. Určitý slovesný tvar závislý na man je ve 3. osobě jednotného čísla.

Německé slovesné vazbě s man odpovídá v češtině nejčastěji zvratná konstrukce, tzv. zvratné pasivum (man wartet – čeká se), příp. slovesné tvary v množném čísle, věty s všeobecným podmětem aj.:

Man trinkt hier Wein.
Pije se tady víno.

Man sieht es überall.
Je to všude vidět.

Darf **man** hier parken?
Smí se tady parkovat?

Man braucht es oft.
Potřebujeme to často.

Was spielt **man** im Theater?
Co hraje v divadle?

Man weiß nie.
Člověk nikdy neví.

Man muss arbeiten.
Všichni musí pracovat. / Pracovat se musí.

Věty s podmětem man konkurují v němčině trpným větám. Věty s man se však více vyskytují v běžné mluvené němčině, zatímco trpné věty jsou typické hlavně pro odborný styl.

Man öffnet um acht.

Es wird um acht **geöffnet.**
(trpný rod, es jako korelát)

Otevírá se v osm. / Otevírají v osm.

Hier **spricht man** Deutsch.

Hier **wird** Deutsch **gesprochen.**

Tady se hovoří německy.

Man rechnet mit mehreren Varianten.

Es wird mit mehreren Varianten **gerechnet.**
(es jako korelát)

Počítá se s několika variantami.

10.4 Nevyjádřený podmět

Věty s nevyjádřeným podmětem nejsou v němčině zdaleka tak časté jako v češtině. Je to dáno hlavně rozdílem v užívání osobních zájmen, které je v němčině závazné. V němčině **není** podmět vyjádřen zpravidla v těchto případech:

1 Ve 2. osobě jednotného a množného čísla **rozkazovacího způsobu** a v některých opisných formách rozkazovacího způsobu:

Mach das nicht!
Nedělej to!

Warte mal!
Počkej!

Fahrt sofort weiter!
İhned pokračujte v jızdě!

Lass(t) uns tanzen!
Zatančeme si!

In Linie antreten!
V řad nastoupit!

O vynechání osobního zájmena viz také 10.1.

2 V neosobní vazbě **trpného rodu** při důrazovém a tázacím pořádku slov:

Jetzt wird geschlafen!
A teď se bude spát!

Heute wird nicht operiert.
Dnes se neoperuje.

Wurde darüber abgestimmt?
Hlasovalo se o tom?

Není-li ve větě důrazový nebo tázací pořádek slov, zaujímá formálně první místo ve větě **es** (tzv. korelát). Podmět v těchto větách rovněž chybí:

Es wird jetzt geschlafen.
Es wird heute nicht operiert.
Es wurde darüber abgestimmt.

3 U **neosobních sloves** vyjadřujících pocity, je-li na prvním místě věty osobní zájmeno ve 3. nebo 4. pádě:

Mir ist kalt / warm / heiß.
Je mi zima / teplo / horko.

Mich friert.
Je mi zima.

Mich fröstelt.
Mrazí mě.

Mir schwindelt.
Točí se mi hlava. / Mám závrať.

Mir scheint, dass ...
Zdá se mi, že ...

Cvičení k 10.1 – 10.4

Cvičení 280

Použijte v těchto větách všeobecného podmětu **man**:

Die Öffentlichkeit protestiert heftig dagegen.
→ Man protestiert heftig dagegen.

1. Die Leute sprechen schon darüber.
2. Jugendliche tragen heute weite T-Shirts und Flanellhemden.
3. So etwas sagt ein anständiger Mensch nicht.
4. Wir fühlen uns hier wie daheim.
5. Bei solchem Anlass trinken alle gewöhnlich Champagner.
6. Die Leute wollen heute immer mehr verdienen.
7. Niemand kann alles wissen.
8. Ich verstehe nicht mein eigenes Wort.

Cvičení 281

Pokud lze, doplňte vazbu **es gibt**, jinak sloveso **sein**:

1. Was _____ heute zum Frühstück?
2. Im Stadtzentrum _____ jetzt viele Banken.
3. Heute _____ wunderbares Wetter.
4. _____ hier ein Postamt?
5. _____ das Postamt geöffnet?
6. _____ noch Würstchen?
7. _____ etwas Neues?
8. Die Sparkasse _____ um die Ecke.
9. Das hier _____ meine Zeitschriften.
10. Im Vorverkauf _____ keine Karten mehr.
11. An diesem Schalter _____ Briefmarken.
12. Unsere Situation _____ sehr kompliziert.
13. Was _____ heute Abend im Theater?
14. Das _____ für mich kein Problem.
15. _____ dich auch noch?
16. Die Wohnung _____ im ersten Stock.

Cvičení 282

Chybí ve větě **es** nebo **man**?

1. _____ wird hier alles Mögliche verkauft.
2. _____ wird die Prozedur wiederholen müssen.
3. _____ wird hier immer dunkler.
4. _____ kratzt mich unangenehm im Hals.
5. _____ operiert diese schweren Fehler in Boston.
6. _____ wird nicht mehr lange dauern.

7. Was spielt _____ heute Abend in der Operette?
8. Nach der Operation muss _____ sich schonen.

Cvičení 283

Doplňte do přísloví **es** nebo **man**. Jak zní obdobná přísloví v češtině?

1. _____ soll den Tag nicht vor dem Abend loben.
2. _____ ist noch kein Meister vom Himmel gefallen.
3. Einem geschenkten Gaul schaut _____ nicht ins Maul.
4. Wie _____ in den Wald hineinruft, so schallt _____ heraus.
5. _____ muss mit den Wölfen heulen.
6. Wenn _____ am besten schmeckt, soll _____ aufhören.
7. _____ ist nicht alles Gold, was glänzt.

Cvičení 284

Převeďte trpné věty na činné s podmětem **man**; zachovejte slovesný čas:

1. Er wurde überall gesucht.
2. Ich bin nur in großen Zügen informiert worden.
3. Diese Autos werden überall in Europa verkauft.
4. Früher wurden Zigarren viel mehr geraucht als heute.
5. Amtspersonen dürfen nicht beleidigt werden.
6. Nächstes Jahr wird das Bild restauriert werden.
7. Auch mit dieser Eventualität musste gerechnet werden.

Cvičení 285

Při překladu použijte všeobecný podmět **man**:

1. Kde se tady dostane zmrzlina?
2. Jak se to řekne německy?
3. To se potřebuje málokdy.
4. Zastaví se pro mě v osm hodin.
5. Prodává se tady vůbec pivo?
6. Tady lidé moc necestují.
7. To se ještě neví.
8. Člověk musí být opatrný.
9. Večer se nemá moc jíst.
10. Smí se tady parkovat?